

eigentlich, neautentično. Udes postojanja kao takvog jeste njegova konačnost. Razlika između autentičnog i neautentičnog postojanja je pre svega u načinu odnošenja prema ovom udesu. Autentično postojanje se suočava s konačnošću i u tom suočavanju zadobija izvesnu slobodu. Neautentično »čovek« – postojanje ne usuduje se na takvo suočavanje i potiskuje ga. Utoliko lakše ono pušta da mu i drugi pomažu u tom potiskivanju. To je temelj uspešnog funkcionisanja industrije zabave (iz koje nećemo izbaciti ni masovnu kulturu). Prazninu koja stvara potiskivanje straha pred smrću popunjava zabava – ili prevaljivanje smrti na druge. Toliko za objašnjenje konteksta gornje Hajdegerove rečenice. Pokušajmo sad i da je iskoristimo.

Možemo najpre da se upitamo da li Hajdegerova egzistencijalna analiza pogađa i nas koji jesmo ovde i sada? Kako da odgovor bude određen (a ja bih to voleo) kad uprkos svemu ne živimo izolovani od sveta koji sa svoje strane živi u susret smrti još više nego svet s početka 20-og veka. Sveta koji ljudima koji oslušuju šapuće: Vaše uništenje je samo pitanje vremena, a vreme koje je uništenju potrebno da vas dosegne u isti mah je vreme za vašu zabavu (Sloterdijk). Ono što priprema uništenje to je čitava industrija smrti. Na taj način su industrije smrti i industrija zabave dve komplementarne industrije (nema jedne bez druge). Prepuštamo se zabavi ali kooperišemo i s industrijom smrti jer nam ona može najbolje garantovati da nećemo umreti »vlastitom« smrću. Lakše je podneti to da se jednom mora umreti. Smrt u odsutnosti. Utoliko lakše ukoliko čovek ne umire sam.

Industrija smrti – to nije samo militarni pogon, to je sve ono što ugrožava masovnom smrću. To su dakle i nuklearne elektrane. Treba pogledati kartu Evrope s oznakama nuklearnih elektrana i mogućih pozicija silosa s atomskim projektilima da bi se shvatila priroda kooperacije evropskog čoveka i industrije smrti.

Međutim, od pre nekoliko godina u Evropi se javio i revolt koji izgleda potaknut, upravo obratno, strahom od masovne smrti u odsutnosti. Taj revolt se sada preneo i kod nas.

Da li je to nagoveštaj buđenja novog evropskog čoveka?

Ili je to samo strah da razulareni atomi neće doneti valjanu smrt nego više *prekid* zabave (jer kad moraš da dekontaminiraš nemaš kad da se zabavljaš) a s ovim i »vlastitu« smrt?

Što se tiče industrijalaca smrti – društvo u kome se, hteli ne hteli, moraju naći i naši ljudi iz nuklearnog lobija – oni su otporni točkici jednog savršenog mehanizma koji garantuje smrt u odsutnosti ali i punu zabavu do nje. Zato oni iz svog vidokruga, bez obzira što *znaju* za opasnost, ne mogu ni *poverovati* da bi zabava mogla prestati.

Stoga kada mi kooperanti spolja gledamo, pa nam se čini da oni ovu stvar oko gradnje elektrana besomučno guraju, ne treba na njih suviše da se ljutimo – jer oni se samo vrte. Uostalom uz pomoć besa jedva da više išta možemo. A da li bi nešto bilo učinjeno time što bismo se rešili zabave? – jedna nada položena u ogoljivane lanca već se potrošila!

Bilo bi sjajno kad bi se moglo misliti hajdegerovski ali bez hajdegerovskog pathosa i naivnosti. Ali baš se to izgleda ne može. Samo, nije li to malo preskupa cena? Sme li danas mišljenje sebi dopustiti da bude naivno? Zar nema nečeg mučnog u izgledu da bi vredan i pun život trebalo da nam zavisi od toga što smo zadobili strah od smrti? I kako bi, u stvari, to trebalo da se zamisli?

Da li i to što mi ne živimo toliko u sadašnjosti već više u iščekivanju budućnosti (dok se školujemo sve nade polažemo u upreznje u radni pogon, kad se upregnemo čekamo godišnje odmore i penziju itd.) treba zahvaliti potiskivanju straha pred smrću? Ako je to tako onda je prihvatanje straha uvek u isti mah i *zadobijanje sadašnjosti*. A to je već nešto što bi zacelo vredelo zadobiti.

Opšte je mesto raznih Uvoda u filozofiju da su dobra pitanja cenjenija od samih odgovora na njih. Veoma je verovatno da je to opšte mesto dobilo svoju potvrdu i na ovom primeru gde smo imali jedno u stilu transcendentale filozofije ispreparirano pitanje i jedan relativno nebulozan odgovor. Bio bih veoma srećan ako bi se moglo pokazati da odgovor može ispasti i sasvim drukčije. Što se samog pitanja tiče, slutim da će mu se osporavati legitimitet zbog paranoidnosti njegove pozicije. Na to mogu unapred da kažem sledeće:

Paranoja u ovom pitanju mogla bi da bude njegova nerealističnost, praktično, njegova suvišnost. A iz tog ugla, ono bi bilo suviše jer se poteže povodom jedne stvari koja je prethodno naduvana. Pioniri nuklearne fizike nosili su radijum po džepovima, sve dok nisu saznali šta ustvari rade, i doživeli duboku starost, a hipohondri iz '86. počeli su već da gledaju televiziju u ogledalu jer, na primer, TV Dnevnik zrači kao pola kila jagoda posle Černobila. Ja priznajem da ne gledam TV Dnevnik ali zato svako veče izravno pred ekranom gledam kako se pika fudbal na Mundijalu i osim toga jednom jagode – ovogodišnje. I možda ništa ne bih ni pitao da se nije istopilo ono malo okoline Kijeve. Da je to Kijevo negde na Mesecu mogao bih da kažem da me je briga jesu li ponovo skrutili to jezerce ili nisu ali pošto je to bilo daleko samo dan ili dva oblakom i pošto je to bilo stvarno – dakle nešto malo gore od ružnog sna – neću ni da čujem da mi neko pominje paranoju ili hipohondriju dok postavljam otmena pitanja.

odgovornost izvora javnih informacija

miroljub radojković

Sekcija za informisanje i javno mnjenje Savezne konferencije SSRNJ nedavno je razmatrala ostvarivanje zakonskih obaveza izvora informacija. Nema sumnje da je ovu temu nametnula serija zbivanja u našoj zemlji, o kojima je javnost bila nedovoljno ili neadekvatno informisana. Međutim, za razliku od ranijeg običaja, kada se za takav propust oštrica kritike uglavnom usmeravala ka činocima informaciono-komunikacionog sistema koji diseminiraju informacije, ili ka novinarima, na videlo je izbilo da odgovornosti snose i sami izvori informacija. Oni su se pokazali kao sastavni deo sistema u kome još nema dovoljnog upliva nosilaca društvenog uticaja i kao filter koji »de facto«, ako »de ure«, čini i selekciju i sprečavanje protoka informacija ka javnosti. Povodom istih zbivanja, pokazalo se, takođe, da izvori informacija ne poštuju dosledno ni svoju zakonsku obavezu, koja im nalaže da pod jednakim uslovima budu otvoreni i dostupni svim javnim glasilima.)

Bez obzira što se ne možemo miriti sa situacijom u kojoj tek nakon drastičnih propusta sledi korektivna akcija, treba pozdraviti orijentaciju ka daljem preispitivanju ponašanja izvora informacija. Namerno ovde i kasnije upotrebljavamo izraz »izvori informacija«, jer se zakonska sintagma »izvori javnih informacija« pokazala nedostatnom i teleološki prenapregnutom. Jer, da se u radu mnogobrojnih faktora koji se smatraju i ideološkim žargonom označavaju izvorima informacija, od pojedinaca do organa uprave federacije, ne obavlja selekcija, doziranje, pa i prikrivanje informacija značajnih za javni život i samoupravnu javnost, o ovom pitanju ne bi trebalo raspravljati. Izvori bi, ispunjavajući svoje dužnosti bez anomalija, potpuno zavredili naziv »izvori javnih informacija«. Suština problema baš je u tome što su sprečavali difuziju i onih informacija na koje javnost ima neotuđivo pravo – i po normativnim postavkama i po suštini projekta i prakse socijalističke samoupravne demokratije.

Mišljenja smo da raspravu o odgovornosti izvora informacija treba sistematski nastaviti i dovesti do onog stadijuma u kome se združenim naporima teorije, društveno-političkih organizacija, eksperata informativne prakse i same javnosti jasno vide uzroci deformacija i željeni pravci promene ponašanja. To je obavezan dug i prema ciljevima koji se opetuju ustanovama i grupama komunikatora u našem informaciono-komunikacionom sistemu. Mislimo da je odavno sazrela svest, a da u aktuelnim uslovima ona lakše prodiđe na javnu scenu, o tome da se ni jedno normativno zamišljeno rešenje u kompleksu javnog informisanja ne može dosegnuti, ukoliko se ne promeni način rada svih činilaca u nizu od stvaranja do publikovanja informacije. Prema tome, svaki radni zahtav u cilju promena mora da počne od samih izvora informacija. Ako se u socijalističkoj samoupravnoj demokratiji računsa sa potpunim, blagovremenim i istinitim informisanjem, odnosno obaveštavanjem radnih ljudi i građana po slovu Ustava, onda je kristalno jasno da su izvori informacija jedan od ugaonih kamenova za željene kvalitete. Svako ko se za takve osobine javnog informisanja zalaže mora da utiče na funkcionisanje svih društvenih ustanova od kojih zavisi stvarni rezultat. Međutim, izgleda da su baš institucije koje u našem društvu prikupljaju obradu, i čuvaju za javnost važne informacije još uvek zaštićene autoritetom države. Budući da po prirodi stvari, one dobrim delom urastaju u organe vlasti i državne uprave, o njima se ređe čula kritička reč, a tek je ponašanje ocenjeno kao grubo kršenje nadležnosti razgrnulo blagougodan veo pod kojim se voluntaristički ponašaju.

Da bi se raskinulo sa praksom državnog socijalizma u kome partija za sebe preuzima monopol svez znanja i istine, te status ultimativnog komunikacionog centra oko koga rotiraju svi ostali, u socijalističkom samoupravnom društvu radi se na podruštvljavanju čitavog informaciono-komunikacionog sistema. Istovremeno, to znači da se ideološkim projektom predviđa da sve etape u procesu stvaranja i kretanja informacija budu pod što je moguće demokratskijim, i javnijim uvidom i uticajem. Takvo rešenje trebalo bi da spreči da bilo koji činilac javnog života ponovo zadobije monopolu poziciju i status svima nadređenog komunikacionog centra i subjekta. Sasvim je jasno, da zalaganjem za takav projekt SKJ i celina subjektivnog faktora apriori, formalno i normativno od sebe odbijaju takav izazov. Istovremeno, to ne garantuje da oni u real-političkom ponašanju ne mogu pogaziti svoje opredeljenje, kao ni to, da neki drugi faktori ne pokušaju da zauzmu prazan prostor. Zbog toga je izuzetno važno da se podruštvljavanje, u smislu demokratskog uticaja, pluralističke kontrole i javnog uvida u rad infor-

maciono – komunikacionog sistema provede kroz sve instance i procese u tom sistemu. Posmatrano po fazama kroz koje prolazi svaka informacija, možemo zapaziti da se podružljavanje obezbeđuje pretežno na koncu, a sve manje ka polaznim fazama. U momentu objavljivanja informacija neminovna je široka i javna procena njene sadržine i intencije. U toku njene profesionalne obrade u sredstvima informisanja, deluju mnogobrojni vricaji političke i stručne prirode obezbeđeni u redakcijskim grupama. Takođe, na delu su ne samo autocenzurna novinara, već i njegovi triterijumi u proklamovanom i autonomnom polju društvenog angažmana, talenta i opredeljenosti za socijalističko samoupravljanje. Pri ogromnoj većini javnih glasila (svih u društvenoj svojini) osnivač i programski i izdavački saveti obezbeđuju manje ili više pluralistički uticaj, javni uvid i podružljenu kontrolu globalne orijentacije rada redakcije. Međutim, kada se primaknemo početnoj instanci – izvorima informacija – vidi se da su kod njih i institucionalni i faktički nosioci društvenog uticaja oskudni. Može se konstatovati da su instance i poslovi u inicijalnim fazama kretanja informacija od značaja za javni život normativnog i stvarno najmanje podružljeni. I ako za izvore informacija važe jasna ustavne obaveze, odredbe zakona o javnom informisanju, i ako se i kod njih predviđa formiranje tela društvene kontrole i uticaja – tu je zaostatak u podružljavanju najveći. Prema tome, sasvim neuravnoteženo stoje dve vrste kompatibilne odgovornosti. Odgovornost za javnu reč i obavljeno informisanje daleko su izraženiji nego odgovornost izvora informacija. Ta činjenica u potpunosti opravdava preispitivanje odgovornosti izvora informacija i potrebu da se na njihovom podružljavanju aktivnost nastavi.

Opisanu situaciju smatramo dobrim početnim politikološkim objašnjenjem za sklop okolnosti pod kojima se nametnula rasprava o odgovornosti izvora informacija. Njihovo odstupanje od samog smisla reči »izvor«, doziranje ili uskraćivanje informacija, međutim, traži produbljenije tumačenje. Ako želimo da ostanemo na nivou politikološke analize, onda nam se čini uputnim da za dalje razmatranje dovedemo u vezu procese javnog informisanja i odlučivanja. To je pojavni sloj one dublje, projektovane veze koja smatra samoupravno upravljanje i pokoravanje, to jest socijalističku samoupravnu demokratiju nemoguću bez potpunog, blagovremenog i istinitog informisanja (obaveštavanja) radnih ljudi i građana. Bez informacija njihovo je pravo odlučivanja isprazno i ritualno.

Smisao podružljavanja svih instanci i procesa informisanja i našem informaciono-komunikacionom sistemu jeste da se društveni odnosi, rad, njegovi učinci i upravljanje javnim poslovima učine potpuno prozračnim. Tek kada se sve institucionalne forme samoupravnog odlučivanja provide, kada se odlučuje pred licem samoupravne javnosti, može da se govori o socijalističkoj samoupravnoj demokratiji. Međutim, kada se u javnom informisanju upotrebljavaju dozirane informacije, »mutni jezik« ili potpuno jednostrana argumentacija – to istovremeno znači da se ne radi ni o željenom načinu odlučivanja, niti o željenoj demokratiji. »Kada god se govori mutnim jezikom tu mora da se kriju neki interesi« – kaže Marks. Ovu njegovu opštu postavku možemo proširiti na naše aktuelne uslove. Ukoliko u ovom društvu nema informacija, ili ukoliko one koje su dospale u javnost ne obezbeđuju prozračnost svih društvenih odnosa i procesa, to je pouzdan pokazatelj i deformacija u odlučivanju. Oskudica informacija ili njihovo doziranje pouzdan su znak da se ne odlučuje javno, bez obzira na to da li je proceduralno samoupravna, odnosno delegatska forma, očuvana! Mora se zapaziti, da su izvori informacija, kao delegatske skupštine, društveno-političke organizacije, samoupravna tela i organi, organi uprave, pravosuđa itd. istovremeno i instance u procesu odlučivanja ili sudeonici tih procesa. Kada iz njih ne proističu adekvatne javne informacije, onda je prethodno pitanje da li se, i koliko u njima (ne)javno donose odluke? Njihova podozrivost prema javnosti u momentu odlučivanja manifestuje se u njihovoj ćutnji ili nemuštosti u momentu informisanja. Ovo je zapažena anomalija koja ima posledice na funkcionisanje političkog sistema. Dakle, pitanje zatvorenosti instanci odlučivanja koje su istovremeno i izvori informacija je problem i pitanje političkog sistema. O tome se, daleko opširnije, moralo raspravljati i u Kritičkoj analizi političkog sistema socijalističkog samoupravljanja.

Samo jedan uži aspekt, to jest zatvorenost tih instanci kao izvora informacija je pitanje funkcionisanja samoupravno-socijalističkog informaciono-komunikacionog sistema. Taj aspekt, naravno, ne može da se u praksi razdvoji od prethodnog. Međutim, zarad daljeg teorijskog razmatranja mi ga možemo privremeno izolovati i o njemu govoriti samostalno. Za kritičku analizu izvora informacija radni okvir predstavlja član 97 Ustava SFRJ. Njegova sadržina je u celosti na strani javnosti kao principa, i na polju svih radnih ljudi i građana kao sudeonika u samoupravnoj javnosti kao kolektivitetu, subjektu javnog mnjenja. »Rad državnih organa i organa upravljanja organizacija udruženog rada i drugih samoupravnih organizacija i zajednica, i organa društveno-političkih organizacija i udruženja je javan (podv. M. R.)«¹ Jedino ograničenje moglo bi da bude, kao što u daljem tekstu stoji, očuvanje bezbedno-

sti, odbrane i društvenih interesa utvrđenih zakonom.)² Prema tome, u idealnim uslovima kada bi ovaj, i ostali ustavni principi postali praksa, o odgovornosti izvora informacija ne bi se raspravljalo. Društvene institucije koje nabrāja Ustav uglavnom podružljavaju sve te izvore, a njihov javni rad postavio bi našu temu kao bespredmetnu. Bolje rečeno, i ona i stvarni povodi postoje baš zato što se obaveza javnosti rada ne ispunjava.

Važan korektivni faktor, a ne samo sredstvo da se javnost rada omogući, jeste informaciono-komunikacioni sistem. To je njegova autentična funkcija u svakom demokratskom društvu. Međutim, koliko će njegove institucije i grupe eksperata uspeti da drže otvorene izvore informacija zavisi od realnog odnosa moći. Reč je o odnosima moći instanci političkog sistema s jedne, i informaciono-komunikacionog sistema s druge strane. Jer, ne treba smetnuti s uma, da su instance odlučivanja i vlasti, u svakom pa i ovom društvu, prvorazredni izvori informacija za svaki, pa i naš informaciono-komunikacioni sistem. S druge strane, činioci političkog sistema istovremeno čine ovaj drugi kontrolisanim, a ne slobodnim sistemom. Tek uz uvažavanje takvog jedinstva možemo dalje nastaviti analizu da bismo otkrili načelne, sistemske preuslove za zatvaranje izvora informacija, njihovu rezistentnost prema podružljavanju, odnosno, za sistematsko postavljanje pitanja i njihove odgovornosti. »Neophodno je još preciznije i opširnije postaviti pitanje odgovornosti za javnu informaciju i javnu reč svih činilaca u informativnom procesu i u društveno-političkom životu uopšte, kao i za neostvarivanje principa javnosti rada ili prećutkivanje činjenica važnih za radne ljude i građane i društvo u celini.«³ – zapaža dokument SSRNJ. U dokumentu SKJ se kaže: »Komunisti se moraju boriti i za javnost i za odgovornost u radu svih društvenih činilaca, foruma i tela.«⁴

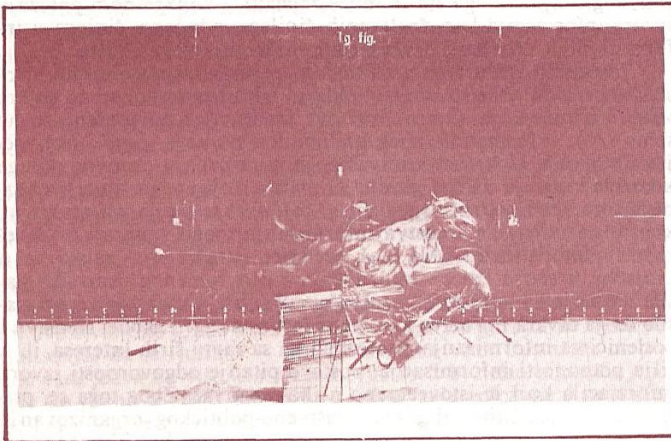
Pogledajmo stoga šta se može zapaziti u konkretnom položaju izvora informacija kao društvenih činilaca, odnosno, činioca u informativnom procesu i društveno-političkom životu uopšte.

Institucije društveno-političkog organizovanja imaju dvostruku prirodu. One su kao subjektivni faktor baza i okvir za sistem vlasti i odlučivanja. Gotovo sve ove institucije istovremeno su ne samo izvor informacija, zbog prethodnog svojstva, nego i osnivači javnih glasila. U statusu osnivača njima pripadaju osnovne poluge kontrole i uticaja na rad glasila. U meri u kojoj te institucije obezbeđuju sopstveno podružljavanje, u toj meri se i njihova praktična kontrola i uticaj na sredstva informisanja mogu smatrati društvenim i pluralističkim. Ali, naš predmet istraživanja nalazi se u svojstvu, u spoju izvora informacija i istovremenog osnivača glasila. Jasno je da sa pozicije osnivača, isti subjekt može da spreči glasilo da ga otvara i proziva kao izvor informacija. Takođe, sredstvu i poslanicima informisanja je otežano da sa ravni širih interesa, ili u cilju potpunosti informisanja, postavite pitanje odgovornosti izvora informacija koji je istovremeno njihov osnivač. Zbog toga se, prirodno, na različitim nivoima društveno-političkog organizovanja pojavljuju različite »istine«, ocene, i podaci u smislu njihove potpunosti. Svaka tendencija nejavnog rada, ili još preciznije, nejavnog odlučivanja ili pripreme za odlučivanje u širem krugu učesnika, zapaža se kao zatvorenost izvora i rad glasila na način kojim javnost nije zadovoljna. Ali, osim osnivača (izvora u isto vreme) nisu prethodni drugi operativni činioci koji bi situaciju menjali prema zahtevima i potrebama samoupravne javnosti.

Izdavački i programski saveti su prošireni korektivni faktor za rad i odgovornost samih sredstava informisanja i novinara. Oni taj zadatak ostvaruju u različitim omerima, manje ili više uspešno. Međutim, mi ovde ne postavljamo pitanje odgovornosti glasila, već izvora informacija. U tom valu posmatranja saveti se pokazuju kao moguć izvor anomalija. Na bazi empirijskog uvida ocenjujemo da su u njima većina delegati koji dolaze upravo iz institucija istovremeno važnih izvora informacija za javni život. To ubedenje potvrđuju, doduše oskudna, istraživanja. »Prema zanimanju – većina (delegata programskih i izdavačkih saveta, prim. M. R.) takođe su društveno-politički radnici zaposleni u društveno-političkim organizacijama, državnim organima i upravi, kao i u samoupravnim interesnim zajednicama; po broju iza njih dolaze naučni, kulturni i javni radnici zaposleni u naučnim, obrazovnim i kulturnim ustanovama, pa – rukovodioci u privredi i društvenim službama. Veoma je mali broj delegata, tako reći zanemarljiv, sa radničkim zanimanjima i iz neposredne materijalne proizvodnje.«⁵ Dakle, većinu u programskim i izdavačkim savetima čine baš delegati institucija na koje odmah misle teorija, zakon ili politički dokumenti kada pomenu izvore informacija. One se eksplicite nabrāju u prvom stavu člana 97. Ustava, koji ih obavezuje da rade javno. Šta ova činjenica može da znači? Za našu temu biva jasno da se u uslovima takve realne kompozicije saveta, ta tela ne mogu postaviti kao kritička instanca naspram izvora informacija, niti kao faktor koji glasilima može da pomogne u podružljavanju i otvaranju izvora. Delegati institucija izvora informacija mogu unutar saveta da brane i opravdavaju svaku praksu neodgovornog i neustavnog ponašanja svoje baze. Od instrumenta uticaja javnosti, saveti mogu da se pretvore u instrument uticaja izvora informacija. Odatle, pa do samo-

voljnog ponašanja kome se u institucionalizovanim mehanizmima niko ne suprotstavlja, samo je mali korak.

Konačno, neki problemi proističu i iz poslednjeg stava istog, 97. člana Ustava. Prema ranije citiranom, on dopušta ograničenje javnosti rada ako bi se tako doveli u pitanje bezbednost, odbrana i zakonom potvrđeni opšti interesi zemlje. Zbog toga je na strani izvora informacija zadržano ovlašćenje da neke informacije stave pod zaštitu određivanjem stepena pogodnosti za javno publikovanje. Izvori informacija, zavisno od mesta i uloge u javnom životu društva, mogu deo informacija staviti na režim državne, poslovne, vojne ili službene tajne, odnosno tretirati kao strogo poverljive, poverljive, interne itd. Ovo veliko ovlašćenje automatski poziva i veliku odgovornost izvora informacija pri selekciji. Taj posao izvora informacija ne može u celini biti podruštvljen, jer bi to učinilo selekciju i zaštitu bespredmetnim. Međutim, mišljenja smo da se takvo ovlašćenje, najradije korišćeno za utaju ili doziranje informacija, može podeliti. Ne vidimo nikakav presudan razlog koji bi već u startu diskreditovao predlog da se rečeno ovlašćenje podeli između izvora informacija i masovnih komunikatora. Naprotiv, shvatanje novinara, u ovom društvu, kao angažovanog borca za samoupravljanje, skoro društveno-političkog radnika, činioca u političkom sistemu a ne izvan njega, ne partnera vlasti ili slobodnog strelca, svi ti programski i ideološki kvalifikativni dozvoljavali bi da se i ovi poslanici u procesu informisanja nađu u poziciji saodlučivanja kod nužne, i u celom svetu praktikovane selekcije informacija. Između ostalog, neka se u prilog ideji spomene da se to čini u nekim zemljama drugačijeg demokratskog projekta. Mišljenja smo da bi prisustvo novinara u trenutku trijaže informacija od strane njihovih izvora bilo barem prva brana protiv zloupotrebe tog ovlaš-

ćenja, i povećalo stepen odgovornosti. Takođe, način zajedničke selekcije mogao bi da predupredi mnogobrojne sukobe »post festum«, u kojima su novinari dokazivali, i u najvećem broju slučajeva dokazali, da predložena zaštita informacija od javnog uvida nije bila opravdana – ponekad i pod pečatom »državna tajna«. U predloženom aranžmanu čitav informaciono-komunikacioni sistem mogao bi da dobije u kredibilitnosti. Jer, poznato je, da je baš zbog najblaže rečeno neodgovornog ponašanja izvora informacija poverenje građana u njega ozbiljno poljuljano, a da prenos informacija glasinama može da pruži dokaze da je bivao pouzdaniji nego regularan, javni prenos informacija. To su posledice sa kojima se kasnije suočavaju samo sredstva i poslanici informisanja. Izvori informacija ostajali su izvan dometa kritike u zavetrini vlasti, a ponekad, kao vrhunac hipokrizije i sami su držali slovo osude.

Namera je ovog napisa da pozdravi stavljanje na dnevni red pitanje odgovornosti i podruštvljavanja izvora informacija u našem društvu. Neka izneta razmišljanja mogu se uzeti ne samo kao prilog očekivanoj diskusiji, već i kao povod za njen nastavak. Istovremeno, on se može shvatiti i kao prilog kritičkoj analizi političkog sistema socijalističkog samoupravljanja. Jer, ne zaboravimo: Kada god se, i gde se, ne pružaju potpune i blagovremene informacije javnosti, tu mora da se skrivaju nečiji interesi. O njima se ne odlučuje javno i zbog toga su izvori informacija zatvoreni. Zahtev za njihovom odgovornošću istovremeno je i zahtev da se istera na čistac odgovornost za takve načine odlučivanja i takvu informativnu komponentu u odlučivanju.

1) Zakon o osnovama sistema javnog informisanja, 1985. član 16

2) Ustav SFRJ, 1974. član 97

3) Ibidem

4) Program aktivnosti SSRNJ, materijal Sekcije za informisanje i javno mnjenje za sednicu 16. maja 1986. str. 18

5) Zaključci VI sednice CKSKJ posvećene informisanju, Ibidem

6) »Podruštvljavanje informativne delatnosti u samoupravnom društvu«, Institut za sociološki i političko-pravni istraživanja, Skopje, 1980. str. 73

nedelja

slobodan pavićević

I

Jutros bez drhtavica drugih koje te čine moćnim!

Gorušica vlasti samo. Snadi se.

*Vrapci protežu svoja krilca na žicama
Kroz koje ti se ničiji glas jutros ne klanja.
Na vrata ako zakuca s petoro u naručju*

Majčica –

Ne otvaraj.

Seleći se ona slučajno se odmara na tvom stepeništu.

Udahni – izdahni.

Pogledaj u pamćenje knjiga:

Nedelja je razbijanje glavice mrtvog deteta u utrobi

porodilje,

Ponovno osvećen je zglobne čašice,

Dan koji razvlašćuje. Da kao zmijčice izvučeš se iz već

ispljuvane košuljice.

II

Ali ti ideš u lov.

Ona tušira se u vedrom kupatilu:

Cvokoće njena koža Ili

Peni se svež vazduh,

Žleb za spajanje pukotina Ili

Zov treba misliš da je za tvoju sačmu.

Svejedno.

Posteljina zaudara na izgužvano telo,

Ribljji lepak,

Dok otvaraš prazna vrata

I kerber za tobom njuška preuzimajući

Niz povetarac tvoju senku.

Ko zna da zlatni prah fazana

Nije već sjaj smrti u njegovom perju.

III

Iz Carske biblioteke u Pergamu nosi ražanj

Zec,

Istraživač voda i ruda

(Muda mu na pola ražnja

A repić razdragan!)

Rašljari mali,

Kao da ga je sam Ludvig vans Sebe poslao

Da vidi

Ima li posla za tebe

U ovo doba dana.

ДРУШТВО КЊИЖЕВНИКА ВОЈВОДИНЕ

DRUŠTVO KNJIŽEVNIKA VOJVODINE

VAJDASÁGI ÍRŐK EGYESÜLETE

SPOLOK SPISOVATELOV VOJVODINY

ASOCIATIA SCRITORILOR DIN VOIVODINA

ДРУШТВО ПИСАТЕЛЪОХ ВОЈВОДИНИ

ASSOCIATION DES ÉCRIVAINS DE VOIVODINE

Društvo književnika Vojvodine i ove godine dodeljuje »Brankovu nagradu« za najbolju prvu knjigu poezije autora do 29 godina, objavljenu na srpskohrvatskom ili hrvatskosrpskom jeziku u periodu od septembra 1985. godine do avgusta 1986. godine. Knjige kandidovane za nagradu treba slati u pet besplatnih primeraka na adresu: Društvo književnika Vojvodine, Novi Sad, Laze Telečkog 3/1, sa naznakom »za Brankovu nagradu«, najdalje do 15. avgusta 1986. godine.

Nagrada se sastoji od diplome sa Brankovim likom i novčanog iznosa od 30.000. – dinara, a svečano će biti uručena na manifestaciji »Brankovo kolo« u Sremskim Karlovcima u septembru 1986. godine. Dobitniku nagrade, »Brankovo kolo« dodeljuje bistu Branka Radićevića.

U prošlom broju »Polja« (maj '86, broj 327) greškom urednika ostao je nepotpisan intervju sa Dušanom Kecmanovićem. Razgovor je vodila Vesna Mališić. Izvinjavamo se autoru i čitaocima.